

Samrådsredogörelse

Detaljplan för Ålsten 1:1 och Smedslätten 1:26 i stadsdelen Smedslätten, Dp 2015-19087

Innehåll

Innehåll	1
Sammanfattning	2
Bakgrund.....	3
Förslagets syfte och huvuddrag.....	3
Hur samrådet bedrivits.....	3
Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden.....	3
Allmänt om samrådet och planprocessen.....	4
Allmänt om förslaget och utvecklingen	6
Arkitektur och gestaltning	8
Kulturmiljö	8
Olägenheter för grannar	9
Parker och grönområden	11
Gator och trafik	12
Teknisk försörjning.....	13
Hälsa och säkerhet	14
Miljö- och klimataspekter	16
Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande	18
Föreslagna förändringar.....	19
Inkomna synpunkter	21
Statliga och regionala myndigheter och förbund	21
Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar	23
Sakägare enligt fastighetsförteckning	25
Övriga, ej sakägare	25

Stadsbyggnadskontoret

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

Sammanfattning

Planen syftar till att ge planstöd åt en teknisk bergrumsanläggning under en del av Ålstensskogen, en tunnelmynning vid Alviksvägen och en skorsten för avluftning.

Planförslaget sändes ut på samråd 2016-10-05 – 2016-11-16. Under samrådet har 34 yttranden inkommit. Flertalet remissinstanser tillstyrker planförslaget men framför synpunkter i sak, framför allt önskas information om och kontakt för samordning inför byggskedet, förtydligande texter om risker, räddningsinsatser och grundvattenpåverkan.

Synpunkter från privatpersoner har handlat om risker för olägenheter som kan uppkomma vid transportvägar för lastbilar med bergmassor i byggskedet. Man ifrågasätter rimligheten i projektet Stockholms framtida avloppsrening som helhet eftersom man menar att genomförande av planen innebär så omfattande störningar att de inte kan anses vara förenligt med plan- och bygglagens bestämmelser, då de anser att skydd av människors hälsa och miljö inte kan tillgodoses. I driftskedet handlar synpunkterna om riskerna för permanent grundvattenpåverkan och lukt.

Utöver detta har det ifrån privatpersoner inkommit synpunkter på hur detaljplaneprocessen hanterats och den miljökonsekvensutredning som utförts – som ligger till grund för både detaljplaneprocessen det tillståndsgivande som hanteras hos Mark- och miljödomstolen.

Med anledning av de synpunkter som framförts under samrådet föreslår Stadsbyggnadskontoret att planbeskrivningen kompletteras med förtydliganden om behovet av samordning mellan ledningsrättshavare och andra instanser som till exempel Brandmyndigheten samt med behov av avtal för att säkerställa rätten till angöring skorstenen.

Stadsbyggnadskontoret föreslår vidare att planbeskrivningen förtydligas vad gäller avgränsningen mellan detaljplanen och övriga frågor som hanteras i tillståndsgivandet, inklusive genomförande-frågor. Vidare föreslås att beskrivning och konsekvenser förtydligas för: natur- och rekreation, grundvatten, risker, räddningsinsatser och lukt.

I övrigt föreslås planhandlingarnas huvudsakliga utformning få ligga fast.

Bakgrund

Förslagets syfte och huvuddrag

Detaljplanen syftar till att möjliggöra projektet *Stockholms framtida avloppsrening, SFA*, som innebär modernisering av stadens avloppshantering, att säkra kapaciteten för avloppsrening på lång sikt och att väsentligt förbättra reningsresultaten. Denna detaljplan är en av fem detaljplaner som tas fram för att möjliggöra projektet *Stockholms framtida avloppsrening, SFA*.

Syftet med denna detaljplan är att ge planstöd åt en teknisk bergrumsanläggning under en del av Ålstensskogen, en tunnelmyrning vid Alviksvägen och en skorsten för avluftning. Detaljplanen reglerar markanvändning och förslagets färdiga utformning samt konsekvenser härav i användnings- och driftsskedet. Hantering och ansvar för genomförandefrågor regleras främst i lagstiftning utanför Plan- och bygglagen och i det tillståndsärende för SFA där bland annat genomförandet är föremål för rättslig prövning.

Hur samrådet bedrivits

Plansamråd för aktuell detaljplan pågick under perioden 2016-10-05 - 2016-11-16. Information om samrådet skickades ut enligt sändlista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen. Samrådsförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, samt – samtidigt med övriga fyra samrådsförslag som ingår i detaljpaneläggningen i samband med SFA – på lokalkontor för de stadsdelsförvaltningar som omfattas av planerna: Bromma stadsdelsförvaltning, Gustavslundsvägen 151 G, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning, Telefonvägen 30, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning, Slakthusplan 8A, samt Skarpnäcks stadsdelsförvaltning, Björkhagsplan 6. Förslaget fanns också på stadsbyggnadskontorets hemsida, www.stockholm.se/detaljplaner. Annons om samråd och samrådsmöte publicerades i lokaltidningen Mitt i tisdagen den fjärde oktober, samt i rikstidningarna SvD och DN den femte oktober 2016. Samrådsmöte hölls 2016-10-17 i hörsalen, tekniska nämndhuset där ca 45 personer närvarade.

Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden

Under samrådet har 34 yttranden inkommit. Vissa remissinstanser har lämnat ett gemensamt yttrande för de fem detaljplaner som syftar till att möjliggöra projektet *Stockholms framtida avloppsrening, SFA*. I den mån synpunkterna är generella och gäller samtliga fem detaljplaner redovisas yttrandet och stadsbyggnadskontorets ställningstagande i vardera

samrådsredogörelsen. Om del av yttrandet uppenbart gäller endast en av de fem planerna redovisas den delen av yttrandet och stadsbyggnadskontorets ställningstagande endast i den samrådsredogörelse som yttrandet och ställningstagandet faktiskt gäller.

Nedan redovisas ämnesvis de synpunkter som inkom under samrådet. Stadsbyggnadskontorets kommentarer och ställningstagande redovisas i kursiv stil efter varje ämne.

Allmänt om samrådet och planprocessen

Environmental Law and development AB hänvisar till 6 kap MB och anser att planens byggtid bör behandlas i planen med tanke på projektets storlek och komplexitet. Även *Bostadsrättsföreningarna Snurran 3 och 4 samt Kulspelet 3 och 4* anser att byggtiden ska behandlas i planen, eftersom kraftig påverkan sker på natur och bebyggelse under lång tid. *Trafikkontoret* önskar redovisning gällande hur projektet är tänkt att drivas under byggtiden.

Environmental Law and development AB och

Bostadsrättsföreningarna Snurran 3 och 4 samt Kulspelet 3 och 4 menar att stadsbyggnadskontoret huvudsakligen tillmäter projektets (SFA:s) intressen betydelse, framför enskilda intressen. Även *BB* kräver att stadsbyggnadskontoret gör en konsekvensanalys av Stockholm Vattens förslag och beaktar de risker och störningar som den privata sfären kan komma att utsättas för.

Environmental Law and development AB påpekar att vissa beslut har fattas på ekonomiskt grunder och att det trots det inte nämns några belopp vare sig under samrådsmötet eller i planhandlingarna och det trots att det är ett 10-20 miljardersprojekt. Utöver det saknar *Environmental Law and development AB* dokumentation av presentationen vid samrådet.

Bostadsrättsföreningarna Snurran 3 och 4 samt Kulspelet 3 och 4 anser att planområdet är för snålt tilltaget och att stora kringområden i högsta grad berörs av projektet och borde behandlas och regleras i planen. De tycker också att planhandlingarna är både omfattande och otydliga och att de överensstämmer dåligt med SFAs material. Respondenterna anser därför att Sstadsbyggnadskontoret ska bjuda in till ett nytt samrådsmöte i en mindre krets där dessa synpunkter tas upp.

BR och AL, boende på Skördedansen 7, underkänner samrådet till följd av utebliven kallelse då respondenten anser sig tillhöra samrådskretsen. Respondenten anser även att tidigare samråd varit

summariska liksom att det av kallelsen inte framgått vilka som berörts eller på vilket sätt.

Bromma stadsdelsnämnd (Särskilt uttalande) föreslår att staden tillsätter en särskild samordnare för projektet. En person med uppgift att vara en "One-Stop-shop" för alla frågor och synpunkter som rör tunnelbygget.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Ansaret för risk för störningar under byggtiden åläggs, enligt Plan- och bygglagen (10 kap 5 §), den som utför åtgärderna – i detta fall Stockholm vatten AB – som har att följa gällande lagar och regler vid genomförandet. Konsekvenserna, som de förklaras i miljökonsekvensbeskrivningen, kommer också att vara föremål för prövning inom ramen för det pågående tillståndsärendet för SFA. Planbeskrivningens genomförandedel kompletteras med information om samordning mellan Stockholm Vatten AB och trafikkontoret.

Stadsbyggnadskontoret har gjort avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen och bedömer att projektet Stockholms framtida avloppsrening (SFA) ligger i linje med politiska mål för Stockholms utveckling och att konsekvenser av planens genomförande till övervägande del är positiva. Stadsbyggnadskontoret bedömer att SFA:s utformning och de avvägningar Stockholm vatten AB gjort för att åstadkomma önskat resultat, är rimliga.

Stadsbyggnadskontoret ska se över möjligheten att publicera informationsmaterialet ifrån samrådsmötet.

Planområdet omfattar det område där förändringar i markens användning eller egenskaper sker. Enligt PBL (4 kap. 32 §) ska en detaljplan inte omfatta ett större område än vad som behövs med hänsyn till planens syfte och genomförandetid. Planens påverkan och konsekvenser för omgivningen framgår av framtagna miljökonsekvensbeskrivning och sammanfattas i planbeskrivningen.

Stadsbyggnadskontoret har bedömt att Skördedansen 7 inte ligger innanför det område som påverkas av detaljplanen.

*För detaljplanefrågor finns en person ansvarig på stadsbyggnadskontoret. För andra frågor hänvisas till Stockholm Vatten och deras informationssida:
<http://www.stockholmvattenochavfall.se/framtidensavloppsrening/om-projektet/>*

Allmänt om förslaget och utvecklingen

Länsstyrelsen bedömer att planförslaget, under nu kända förhållanden, inte strider mot de intressen som Länsstyrelsen har att bevaka enligt 11 kap. 10§ PBL under förutsättning att uppgifter om vattenförekomster och fornlämning korrigeras samt att det tydliggörs varför strandskydd behöver upphävas och på vilket vis grundvattensänkningen påverkar naturmiljön. Utöver det informerar Länsstyrelsen om att ledningssträckning är i enlighet med pågående tillståndsprövning av överledningen från Bromma till Henriksdals ARV (mål M 3980-15) och att de den 16 september 2016 lämnat yttrande i målet.

Lantmäterimyndigheten vill uppmärksamma att befintlig detaljplan, enligt fastighetsregistret, är 0180- 3392. De poängterar också att rätten till angöring till E2 (teknisk anläggning) bör säkerställas genom avtal mellan berörda fastighetsägare innan detaljplanen antas.

Trafikförvaltningen och tillväxt- och regionplaneförvaltningen anser att planen tillgodoser de framtida regionala behoven men menar att behov av en masshanteringsplan finns.

Environmental Law and development AB redogör för fastighetsägarnas, som respondenten företräder, samlade ståndpunkter gällande att detaljplanerna inte får antas. Anser inte projektet vara samhällsekonomiskt försvarbart då det enligt respondenten inte är klarlagt att miljömässiga fördelar överväger. Respondenten hänvisar till 1 och 4 kap PBL och menar att planerna inte motsvarar en hållbar samhällsplanering. Genomförandet av planerna anses innebära så omfattande störningar att det inte kan anses vara förenligt med PBLs bestämmelser. Planerna tillgodoser inte skyddet av människors hälsa och miljö. *Environmental Law and development AB* konstaterar att det i planbeskrivningen står att genomförandet av planen inte förväntas medföra några kostnader för staden. Detta är information som saknas i två av detaljplanerna för *Stockholms framtida avloppsrening, SFA*. Respondenten misstänker att det för genomförandet av de två detaljplanerna finns en kostnad för staden och vill att detta redovisas.

EdG, Västerled trädgårdsförening, UE och AA efterfrågar, från Stockholms stads sida, fördjupade utredningar kring övriga föreliggande förslag. Respondenten vill dessutom att det klargörs att avloppshanteringen är en separat fråga och att den inte ska ses som ett medel i att lösa bostadskrisen. Respondenten anser att tidigare fattade genomförandebeslut bör hävas.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret korrigerar uppgifterna om vattenförekomst och fornlämning. Kommunen upphäver ej strandskyddet, uppgifterna ändras. Påverkan på de övre grundvattenmagasinen bedöms på grund av anläggningens djup som liten och därmed även

påverkan på de naturområden som finns inom påverkansområdet för tunneln. Generellt påverkar tunneln mindre än 2% av grundvattenflödet. Nederbörd och närhet till Mälaren och Sicklasjön bedöms kunna kompensera de övre grundvattenmagasinen för de förluster som skulle kunna ha påverkan på livsvillkor för växt- och djurarter i strandskyddat område. De geohydrologiska konsekvenserna har beräknats och resulterat i ett kontroll- och åtgärdsprogram som genom olika skyddsåtgärder skall styra mot att skadliga grundvattensänkningar inte uppstår. Arbete med grundvattenpåverkan kommer att prövas av Mark- och miljödomstolen. Planbeskrivningens text om grundvatten och naturmiljö kompletteras och tydliggörs.

Stadsbyggnadskontoret justerar informationen om befintlig detaljplan. Avtal upprättas mellan berörda fastighetsägare för att säkerställa rätten till angöring till E2 (teknisk anläggning, skorsten).

Det sätt som Stockholm vatten kommer att hantera projektets bergmassor är i överensstämmelse med Länsstyrelsens rapport 2000:11: "Masshantering i Stockholms län, Brytning och återvinning av grus, berg och schaktmassor".

Stadsbyggnadskontoret har gjort avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen och bedömer att projektet Stockholms framtida avloppsrening (SFA) ligger i linje med politiska mål för Stockholms utveckling och att konsekvenser av planens genomförande till övervägande del är positiva. Efter att ha gjort avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen bedömer stadsbyggnadskontoret att miljönyttan för projektet är så pass stor att den överväger enskilda motstående intressen. Genomförandet av projekt Stockholms framtida avloppsrening beräknas inte medföra några kostnader för Stockholms stad som kommunal organisation. I planbeskrivningen beskrivs endast eventuella kostnader som belastas staden. Stadsbyggnadskontoret kompletterar de två planbeskrivningar som saknar denna information. Planbeskrivningens genomförandedel kompletteras med övergripande ekonomiska uppgifter om SFA. För detaljerad information hänvisas Stockholm Vatten AB och den informationssida på internet som beskriver projektet: www.stockholmvattenochavfall.se/framtidensavloppsrening/

Alternativa lösningar samt alternativa dragningar av avloppsledning och anläggningar har undersökts och resulterat i

val av förestående alternativ. De undersökta, alternativa förslagen redovisas i MKB, kapitel 4, s.99- 127

Arkitektur och gestaltning

Rådet till skydd för Stockholms skönhet anser att de tekniska anläggningar som är tänkta att utföras ovan jord är acceptabla i förhållande till avloppsreningsprojektet men understryker vikten av att föreslagna åtgärder genomförs med ett minimum av intrång under byggnadstiden.

Trafikkontoret anser att det är viktigt att tunnelmynningar anpassas väl till omgivningen.

UE anser att det aktuella förslaget innebär miljömässiga så väl som estetiska negativa konsekvenser och påpekar att den föreslagna skorstenen är förfulande samt att den kan bidra till lukt.

Environmental Law and Development AB anser att skorsten och påslag ger negativa konsekvenser för upplevelsen av landskapsbilden och att tunnelmynning blir väldigt markant i skogsbacken.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Tunnelmynningarna utformas efter en gemensam princip för tunnelmynningar i projektet Stockholms framtida avloppsrening, men som anpassas efter respektive plats. Grundtanken med gestaltningen av tunnelmynningen är att få den att smälta in i omgivningen.

I detaljplanearbetet har bildanalys av skorstenens påverkan på landskapsbilden gjort. Föreslagen skorsten medför påverkan på landskapsbilden. Effekten blir en förändrad landskapsbild och kommer att upplevas olika beroende på varifrån man observerar landskapet. I ett större sammanhang innebär projektet Stockholms Framtida avloppsrening att Bromma avloppsreningsverk (som är beläget norr om planområdet) läggs ner och dess befintliga skorsten plockas ner. Gestaltungsprogram för skorstenens utformning finns framtaget (Gestaltungsprogram skorstenen Smedslätten, Stockholm Vatten och Rundquist, 2016-05-26).

Kulturmiljö

Länsstyrelsen informerar att fornlämningen (RAÄ Bromma 3:1) saknas och ska markeras ut på plankartan och beskrivas i planbeskrivningen. Även **AA** och **Environmental Law and**

Development AB informerar att det inom påverkansområdet finns ett fornminne.

Stockholms stadsmuseum förutsätter att ledningsdragningen under mark inte påverkar någon befintlig bebyggelse ovan jord (sättningar etc.) De bedömer vidare att skorstenen och bergrumsöppningarna inte påverkar några kulturhistoriska värden och att förslaget inte

påverkar fornlämningar ovan jord. Har inget att erinra mot planförslaget.

CN, Samfundet S:t, AL och BR anser att Ålstensskogen och Ålstensparken besitter höga kulturhistoriskt värden och att planhandlingarna inte tar upp detta och att planförslaget negativt kan påverka en värdefull historisk plats.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret noterar och kompletterar planbeskrivningen med information angående fornminne.

Olägenheter för grannar

Störningar

Trafikförvaltningen och Tillväxt- och regionplaneförvaltningen, Stockholms läns landsting påpekar att anläggningen av arbets-/servicetunnlar behöver ta hänsyn till angränsande bebyggelse- och naturområden.

Bostadsrättsföreningen Snurran 3 och 4 samt Kulspelet 3 och 4, Environmental Law and Development AB, BZ, BR och AL och HB har synpunkter och frågor om tunnelmynningens placering och dess utfart mot Alviksvägen. Dels anses tunnelmynningen vara placerad för nära bebyggelse och utgöra störningar för bebyggelsen och utfartens placering i backe anses trafikfarlig. Dels finns meningar om att placeringen av mynningen och utfarten har flyttats i förhållande till tidigare ritningar och utredningar, vilket bland annat sägs få till följd att de hamnar närmare känsliga platser (bebyggelse, skidbacke, vegetation) och att även bullerutredningen därmed blir missvisande. Förslag ges på att flytta tunnelmynningen till Skogsbovägen. Även förslag på att tunnelmynningen vinklas från bebyggelsen (mot öster) ges.

Bostadsrättsföreningen Snurran 3 och 4 samt Kulspelet 3 och 4, Environmental Law and Development AB, BR och AL, HB, CNH (Ålstensskolans föräldraförening), Bromma stadsbyggnadsnämnd och JB har synpunkter på trafiksäkerheten under byggskedet. Ålstensskolans föräldraförening ställer krav på att hastigheten på Alviksvägen sänks till 30 km/tim för hela sträckan samt att cykelbana anläggs längs med Alviksvägen. Bostadsrättsföreningen Snurran 3 och 4 samt Kulspelet 3 och 4 vill att tung trafik förbjuds under byggtiden på Ålstensgatan samt västerut på Alviksvägen från tunnelmynningen.

Bromma stadsbyggnadsnämnd påpekar att det är viktigt att logistik och transport ges hög prioritet för att minimera störningar och efterfrågar noggrann kartläggning gällande var transportvägar kommer passera skola/förskola. Föreslår att transporter leds norrut. JB efterfrågar redovisning av riskanalys (med hänsyn till de barn

som dagligen passerar Alviksvägen) och påpekar risker med köbildning och skada på fastighet till följd av tunga transporter.

BR och AL betonar försiktighet vid sprängning och föreslår att transport av sprängsten ska ske sjövägen via transporthamn samt menar att skador på fastigheten kommer ske under lång tid framöver. Menar att det bör budgeteras för dessa med långsiktiga garantier på 10 år. Även **BB** föreslår bortforsling av sten med pråmar vid Smedslätten samt efterlyser en egen (stadsbyggnadskontoret) kostnadskalkyl gällande de kostnader som väntas uppstå vid bortforsling av sprängsten.

Lukt

HB, Environmental Law and Development AB, BR, AL och **UE** uttrycker oro över lukt från skorsten. *Environmental Law and development AB* undrar också hur ofta mynningen ska öppnas och om lukt i samband med öppnandet.

Ekonomisk kompensation

HB undrar hur alla de som på något sätt blir negativt påverkade av projektet kommer hanteras? Respondenten hävdar att huspriserna kommer sjunka och undrar hur kompensation kommer ske.

BZ efterfrågar upplysningar om vilka skador som kommer att drabba närliggande fastigheter, bergvärmen och borrhål och vem som bär det yttersta ansvaret för skador på fastigheter, mark och övriga anläggningar. Vidare anser respondenten att förslaget inte visar hänsyn till närheten till skola och dagis med skolbarn som ska kunna gå till skolan utan rädsla för de tunga fordonen.

Bromma stadsdelsnämnd påpekar att det är viktigt att sprängning sker försiktigt så att sprickbildning/skakning undviks och att fastighetsägare, om så ändå sker, kompenseras.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Tunnelmynning på Alviksvägen har inte flyttats och är lokaliserad på samma plats som tidigare.

Ansvar för risk för störningar under byggtiden åläggs, enligt Plan- och bygglagen (10 kap 5 §), den som utför åtgärderna – i detta fall Stockholm vatten AB – som har att följa gällande lagar och regler vid genomförandet. Konsekvenserna, som de förklaras i miljökonsekvensbeskrivningen, kommer också att vara föremål för prövning inom ramen för det pågående tillståndsärendet för SFA. Under drifttiden kommer tunnelmynningen endast öppnas cirka 1 ggr/veckan, vilket innebär en mycket liten trafikökning.

Alternativa påslag för Smedslätten har utretts. Målsättningen har varit att placera de nya påslagen med så god tillgänglighet som

möjligt, dvs. en kort arbetstunnel och kort avstånd till övergripande vägnät. Påslag och etableringsytor är också placerade med hänsyn till kända miljövärden och med målet att undvika markanspråk på privata fastigheter så långt det är möjligt.

Förutsättningar för sjötransport av bergmassor har undersökts, men av tekniska, fastighetsmässiga och ekonomiska skäl valts bort.

Stadsbyggnadskontoret anser att de lösningar som valts för att hantera luktkällor, och som baseras på lukt- och spridningsberäkningar, är tillfredställande. Planbeskrivningens texter om lukt kommer att förtydligas och kompletteras. Öppning av tunnelmynning sker cirka 1 grr/veckan samt underhåll av skorstenen sker cirka 11 grr/år.

Intrång ersätts enligt expropriationslagstiftningens regler. Utöver detta ska uppkomna skador kompenseras. Vad gäller bergvärme planeras att kompensera för detta enligt:

- *Energibrunnar som förlorar effekt genom försämrat energiuttag orsakad av grundvattensänkning i berg kommer att ersättas utifrån en schablon om 100 kWh per meter avsänkt borrhål och är med motsvarande ett effektutbyte om 40 W under 3000 timmar per år. Ersättning utgår endast för den del av avsänkningen som överstiger tre meter. Ersättningen beräknas utifrån aktuellt elpris, energiskatt, moms och rörlig nätverksavgift. Ersättningen nuvärdesberäknas med en faktor om 25. Bergvärmeanläggningar som skadas i så stor utsträckning att de inte längre kan användas ersätts med ny brunn.*

Parker och grönområden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden påpekar att de tidigare lämnat underlag för bedömning av miljö- och hälsofrågor gällande bl.a. påverkan på naturmark och rekreation och nämnden anser inte att detta har redovisats tillfredsställande i planhandlingarna.

CN anser att uppförandet av en skorsten inte är att sköta och utveckla Stockholms stads parker och inte heller något som är i enlighet med Stockholms parkprogram. Respondenten menar även att ombildning av parkmark till teknisk anläggning är helt fel väg att gå i en tid när alla tillgängliga parker behövs för stockholmarnas rekreation.

Nätverket för trädgårdsantikvarier stödjer **CN** till fullo och protesterar mot de planerade ingreppen i Ålstensparken.

Bostadsrättsföreningen Snurran 3 och 4 samt Kulspelet 3 och 4 anser att intrången i den värdefulla naturen ska begränsas och att ranger- och arbetsytor minimeras. Även de hänvisar till **CN:s** yttrande.

HB undrar hur löparspåret kommer påverkas under byggtiden och vad som händer med pulkabacken.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret kompletterar planhandlingarna gällande påverkan på naturmark och rekreation, utifrån material från miljö- och hälsoskyddsnämnden.

*Större del av detaljplanen möjliggör en tredimensionell fastighetsbildning, där en teknisk anläggning möjliggörs inom specificerade nivåer under marken och där användningen i övrigt och på marken är Natur. Den mark som tas i anspråk ovan jord, för annat än Natur, är mycket begränsad. Stadsbyggnadskontoret bedömer att tillgängligheten till och möjligheten att använda naturmarken kvarstår och att påverkan på naturvärden är mycket ringa. Vad gäller störningar under byggskedet hänvisas till Stockholm vatten och deras informationssida:
<http://www.stockholmvattenochavfall.se/framtidensavloppsrening/om-projektet/>*

Gator och trafik

Gång- och cykeltrafik

Environmental Law and Development AB, AA och CNH

(Ålstensskolans föräldraförening) påpekar att den i plan beskrivna cykelbanan bara finns för vissa delar av vägen, att gångbana bara löper på vägens ena sida och anmärker på trafiksäkerhet för barn i området och de många transporterna. Krav ställs på att cykelbana anläggs längst med hela Alviksvägen och att hastigheten sänks till 30 km/h för hela sträckan.

Farleder

Sjöfartsverket informerar att färdig avloppsledning inte får påverka farledsdjup. Vidare bör möjligheten att gräva ner ledningen i närheten av farleder undersökas. Sjöfartsverket önskar vidare bli informerade i fortsatt planering och önskar beskrivning och rutiner för genomförandet som underlag för synpunkter och samråd, så att åtgärder kan vidtas för att minimera negativ påverkan på sjöfartens framkomlighet under anläggningsfasen. Sjöfartsverket förutsätter att planområden som omfattar muddring, tippning, vattenförlagd ledning, förändring av kaj-/ strandlinje och vattennära anläggningar kommer att samrådas med Sjöfartsverket.

Luftfart

Luftfartsverket informerar om att berörda flygplatser alltid ska tillfrågas som sakägare om byggnadsverk över 20 meter ingår i planer, eller om flygplatserna av annan anledning misstänks kunna bli påverkade av en etablering.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret justerar beskrivning angående gång- och cykelbana i planbeskrivningen. Vad gäller transporter under byggskedet, se Stadsbyggnadskontorets ställningstagande ovan, under rubriken Olägenhet för grannar.

Mälarpassagen planläggs inte. Framkomligheten för sjöfarten kommer inte att påverkas negativt då avloppsledningen består av en bergtunnel som ligger på relativt stort djup under mark i fast berg. Inga synliga tunnlar på botten. Stadsbyggnadskontoret noterar behovet av information och samordning beträffande byggskedet och kompletterar genomförandedelen i planbeskrivningen med detta.

Kontakt med Bromma flygplats har tagits.

Grundvatten

Länsstyrelsen anser att en eventuell grundvattensänkningens påverkan på naturmiljön behöver klargöras för till exempel våtmarken inom planområdet och för strandskyddsområdet.

Environmental Law and development AB vill att förhållandena kring grundvattensänkning och marksättningar tydliggörs.

Trafikkontoret poängterar att det är viktigt att minimera grundvattenpåverkan.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret kompletterar och tydliggör planbeskrivningens text om grundvatten och grundvattensänkningars påverkan.

Teknisk försörjning**EI/Tele**

Ellevio informerar om de kommer etablera en tillfällig nätstation vid Alviksvägen som försörjer Stockholm vatten ABs etablering under byggtiden och som därefter görs permanent (vid teknisk anläggning E1). Därav krävs att plankartan kompletteras med E-område (10*10 meter). Vill kontaktas för samråd angående placering. **Ellevio** har en luftledning som korsar planområdets sydöstra hörn (nära E2) vid Skogsbo som måste beaktas. De förutsätter att den inte påverkas.

Skanova har luftledningar inom planområdet och önskar behålla befintliga teleanläggningar inom området i nuvarande läge så långt möjligt. Vill att detta noteras i planhandlingarna.

Energiförsörjning

Trafikförvaltningen och tillväxt- och regionplaneförvaltningen menar att avloppsledningens potential vad gäller biogasproduktion bör utredas, då det kan bli förluster med så lång ledning.

Räddningstjänst

Storstockholms Brandförsvär (SSBF) efterfrågar förutsättningar för räddningsinsats, så som framkomlighet till byggnader och räddningsfordon och uppställningsplatser vid tunnelmynningarna, i detaljplan. Gällande brandvatten bör anslutning till planerade byggnader/anläggningar ses över. 75 meter från brandpost till uppställningsplats för räddningsfordon (dvs. 150 meter mellan två brandposter). Påpekar även att undermarksanläggningen bör ta hänsyn till behov av utrymningsvägar/angreppsvägar samt brandgasventilation i markplan. SSBF uppmärksammar utöver detta att de önskar tät dialog med Stockholm Vatten under projektets gång.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret tar kontakt med Ellevio för diskussion om reglering i plan för teknisk anläggning.

Skanovas luftledning behöver flyttas. Stockholm vatten kontaktar Skanova för samordning.

Biogasproduktionen påverkas inte. Kapaciteten i volym minskar visserligen, men det kompenseras av optimering och ändring av rötningsprocessen i Henriksdal och stordriftsfördelar.

Stadsbyggnadskontoret kompletterar planbeskrivningen med avseende på förutsättningar för räddningsinsatser.

Stadsbyggnadskontoret kompletterar genomförandedelen i planbeskrivningen med uppgifter om behov av samordning mellan Stockholm Vatten och Skanova, Ellevio, och Stockholms brandförsvär.

Hälsa och säkerhet**Buller**

Bostadsrättsföreningen Snurran 3 och 4 samt Kulspelet 3 och 4 och **Environmental Law and Development AB**

Menar att placeringen av tunnelmynningen och utfarten vid Alviksvägen har flyttats i förhållande till tidigare ritningar och utredningar, vilket bland annat sägs få till följd att bullerutredningen blir missvisande. **Bostadsrättsföreningen Snurran 3 och 4 samt Kulspelet 3 och 4** hävdar dessutom att bullerutbredningskarta saknas för Ålstensängen och Ålstengatan i Ansökan till Mark- och miljödomstolen och undrar vad det kommer sig och om lagkraven vad gäller trafikbullers påverkan på bostäder uppfylls.

Kräver att stadsbyggnadskontoret redovisar relevanta buller- och vibrationsutredningar

Risk

Trafikkontoret önskar redovisning om det är studerat om kommande pålningsarbeten i staden kan medföra några problem där tunneln ska gå.

Storstockholms brandförsvaret (SSFB) anser att de risker och riskreducerande åtgärder som hanteras i Stockholm Vattens tillståndsansökan bör föras in i vardera planbeskrivningen/plankartan och poängterar att de tidigare i behovsbedömningen påtalat att riskanalys behövs för projektet (Stadsbyggnadskontoret dnr 2014-12772).

Storstockholms brandförsvaret och **Trafikkontoret** har åsikter gällande skyddsnet/fallskydd vid tunnelmynningarna. Storstockholms brandförsvaret menar att det är positivt att fallskydd vid tunnelmynningarna har förts in på plankartorna medan Trafikkontoret anser att tunnelmynningar bör hägnas in och ha bergsbesiktning och skyddsnet.

Radon

AL och BR oroar sig för att radongaser ska spridas från berget.

Ras och skred

AL och BR varnar för att tunneldrivningen liksom schaktningstransporter kommer medföra sättningsskador och störningar och menar även att eventuellt avloppsläckage kan komma att förstöra grundvattnet.

Bostadsrättsföreningarna Snurran 3 och 4 och Kulspetsen 3 och 4 anser att stor vikt bör läggas på tätning av den stora huvudtunneln längs Alviksvägens känsliga bebyggelse.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Tunnelmynning på Alviksvägen har inte flyttats och är lokaliserad på samma plats som tidigare.

Bullerstörningar i genomförandeskedet och hur de ska hanteras, regleras inte i detaljplaneprocessen.

Inom område för teknisk anläggning, inom angivna nivåer under mark, får inga intrång från annan verksamhet ske. Utanför detta område kommer pålningsarbeten inte att innebära några problem. Detta förtydligas i planbeskrivningen.

De risker och riskreducerande åtgärder som hanteras i Stockholm Vattens tillståndsansökan sammanfattas och förs in i planbeskrivningen.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att de skyddsnet/fallskydd som planeras för tunnelmynningarna är tillräckliga.

Radon är något som finns naturligt i all berggrund och förekomsten av radon kan inte öka vid ett uttag av en bergtunnel. Radonhalten nere i tunneln är dock ett arbetsmiljöproblem speciellt vid sprängning vilket åtgärdas med god ventilation. Radon är en flyktig gas som snabbt blandas ut med omgivande luft. Ingen radonmätning kommer att utföras i området.

De geohydrologiska konsekvenserna har beräknats och resulterat i ett kontroll- och åtgärdsprogram som genom olika skyddsåtgärder skall styra mot att skadliga grundvattensänkningar inte uppstår. Skyddsåtgärder initierade av de olika kontrollvärdena är inriktade på att undvika sättningsskador på byggnader (skyddsobjekt). Arbete med grundvattenpåverkan kommer att prövas av Mark- och miljödomstolen.

Miljö- och klimataspekter

Strandskydd

Länsstyrelsen bedömer utifrån beskrivningen av planförslaget att planförslaget kan vara förenligt med bestämmelser i 7 kap. 15§ miljöbalken och att det därför är tveksamt om strandskyddet behöver upphävas för genomförande av planen. Planen kan strida mot strandskyddet om t.ex. grundvattensänkning medför att livsvillkor för djur- och växtarter i strandskyddsområdet förändras väsentligt. Hur planförslaget eventuellt strider mot strandskyddsbestämmelserna behöver beskrivas, och ett eventuellt upphävande av strandskyddet motiveras korrekt.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Länsstyrelsen uppmärksammar att vattenförekomsten Mälaren-Fiskarfjärden bara påverkas i begränsad utsträckning. Istället är det vattenförekomster nedströms som påverkas och Länsstyrelsen bedömer att det till största del är positivt för dessa vattenförekomster.

Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)

Environmental Law and development AB (ELD) har en rad synpunkter i relation till genomförd MKB. Respondenten anser att planerna inte genomgått vederbörlig miljöbedömning och att stadsbyggnadskontoret ska göra en självständig miljöbedömning (Hänvisar till 1 kap, 2 kap, 3 kap och 4 kap PBL). Anser att det saknas kopplingar mellan Stockholms Vattens MKB och föreslagna planer och att det därför inte går att utläsa på vilket sätt Stockholms Vattens MKB ligger till grund för miljöbedömningen av planerna. ELD menar också att det inte har genomförts något MKB-samråd inom ramen för planen. Vidare anser ELD att Stockholm Vattens MKB inte uppfyller kraven i 6 kap MB och därför inte kan ersätta

den miljöbedömning och MKB som ska upprättas för detaljplan som antas medföra betydande miljöpåverkan enligt 6 kap 11 § MB. Saknar redovisning för alternativa lokaliseringar. ELD har synpunkter på redovisning av störningar, risker och miljöpåverkan i byggskedet. ELD anser vidare att det finns risk för grundvatten-sänkningar som inte har redovisats. Hänvisar till rapport från Faveo (Riskanalys yttre Miljö, 2014-12-11) där det sägs att robusthet i tunnlar och ledningar bör utredas för att avgöra vilka skador som uppstår vid jordskalv eller hur stort inläckage som förväntas ske vid höga vattenflöden. Inte heller anser ELD att en samlad helhetsbedömning av projektets direkta och indirekta effekter ur ett hållbarhetsperspektiv möjliggörs då påverkan på vattenkvaliteten är bristfällig, inklusive att alternativa utsläppspunkter saknas.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Strandskyddet upphävs ej, uppgifterna ändras i planhandlingarna.

Påverkan på de övre grundvattenmagasinen bedöms på grund av anläggningens djup som liten och därmed även påverkan på de naturområden som finns inom påverkansområdet för tunneln. Generellt påverkar tunneln mindre än 2% av grundvattenflödet. Nederbörd och närhet till Mälaren och Sicklasjön bedöms kunna kompensera de övre grundvattenmagasinen för de förluster som skulle kunna ha påverkan på livsvillkor för växt- och djurarter i strandskyddat område. De geohydrologiska konsekvenserna har beräknats och resulterat i ett kontroll- och åtgärdsprogram som genom olika skyddsåtgärder skall styra mot att skadliga grundvattensänkningar inte uppstår. Arbete med grundvattenpåverkan kommer att prövas av Mark- och miljödomstolen. Planbeskrivningens text om grundvatten och naturmiljö kompletteras och tydliggörs.

Stadsbyggnadskontoret korrigerar uppgifterna om vattenförekomst.

Enligt lagkraven i 2 kap 11 §, Plan- och bygglagen har stadsbyggnadskontoret och Stockholm Vatten AB samverkat kring innehållet i den MKB som utgör underlag för både tillståndsprövning hos Mark- och miljödomstolen och föreliggande detaljplaner. Stadsbyggnadskontoret anser inte att det finns skäl för en separat miljökonsekvensbeskrivning för detaljplanerna och att Plan- och bygglagen ger stöd för detta. Stadsbyggnadskontoret bedömer att innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen är tillfyllest, men att konsekvenserna i planbeskrivningen kan kompletteras och revideras för att bli tydligare.

Alternativredovisningar återfinns i miljökonsekvensbeskrivningens kap 4 och sammanfattas under rubrik 4.6.

Till miljökonsekvensbeskrivningen hör följande bilagor som har kompletterats miljökonsekvensbeskrivningen sedan den färdigställdes:

Bilaga 1, Kompletterande riskanalys, Structor 2016-02-22

Bilaga 2, Ny version av åtgärdsplanen, 2016-02-24 ((ersätter Bilaga F9 till MKB – Åtgärdsplan för Inläckage i tunnelanläggning daterad 20150615)

Bilaga 3, Ny version av bilaga F2

Bilaga 4, Natura 2000-rapporten

Bilaga 5, PM, Tekniska och ekonomiska förutsättningar för andra begränsningsvärden

Bilaga 6, Historiska data Koviksudde 1995-2014

Bilaga 7, Systematiskt arbete med att åtgärda felkopplingar

Bilaga 8, PM naturvärden och ekologiska spridningssamband, daterad 2015-12-18

Bilaga 9, Reviderad sammanfattande konsekvensbedömning (ursprunglig tabell 8.2 på sid 303-304 i miljökonsekvensbeskrivningen)

Bilaga 10, PM ändringar avloppstunneln, 2016-02-19

Bilaga 11, Kompletterande sakägarförteckning

Efter samråd om detaljplanen har MKB:n kompletterats med ytterligare bilagor:

- *Översiktlig miljöteknisk markprovtagning Hammarbybacken, SWECO Environment 2017- 01-30*
- *PM Naturvärden och samband vid Liljeholmen och Gullmarsplan, Ramböll, 2017-02-16.*

Planbeskrivningen kommer att kompletteras med resultat från dessa.

Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande

Sammanfattning av inkomna synpunkter

Under samrådet har synpunkter kommit in som visar på en intressekonflikt mellan å ena sidan enskilda sakägare och boende som kommer att bli påverkade, å andra sidan Stockholm Vatten AB och planerna på att genomföra projektet Stockholms framtida avloppsrening för att kunna möta framtidens krav på hantering av vatten och avlopp.

Synpunkter från privatpersoner har handlat om risker för olägenheter som kan uppkomma vid transportvägar för lastbilar med bergmassor under byggandet av avloppsledningen. Man ifrågasätter rimligheten i projektet Stockholms framtida avloppsrening som helhet eftersom man menar att genomförande av planen innebär så omfattande störningar att de inte kan anses vara

förenligt med plan- och bygg lagens bestämmelser, då de anser att skydd av människors hälsa och miljö inte kan tillgodoses. I driftskedet handlar yttrande om riskerna för permanent grundvattenpåverkan och lukt.

Utöver detta har det ifrån privatpersoner inkommit synpunkter på hur detaljplaneprocessen hanterats och den miljökonsekvensutredning som utförts – som ligger till grund för både detaljplaneprocessen det tillståndsärende som hanteras hos Mark- och miljödomstolen.

Stadsbyggnadskontorets bedömning

Stadsbyggnadskontorets bedömning är att genomförandet av Stockholm Vatten AB:s projekt Stockholms framtida avloppsrening ligger i linje med de politiska mål som formulerats för Stockholms tillväxt. Vid planläggning av projektet är en av stadsbyggnadskontorets viktigaste uppgifter att följa Plan- och bygglagens 2 kap 1 § om att göra avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen. Stadsbyggnadskontoret bedömer att permanent påverkan som inkluderar till exempel energibrunnar uppvägs av långsiktigt positiva konsekvenser som kommer alla invånare i Stockholm tillgodo. Genomförandeskedet regleras främst i lagstiftning utanför Plan- och bygglagen. Plan- och bygglagen ålägger byggherren – i detta fall Stockholm vatten AB – ansvaret att följa gällande lagar och regler vid genomförande (10 kap 5 §). Samverkan mellan stadsbyggnadskontoret och Stockholm Vatten AB har skett i syfte att kunna bedriva en effektiv planprocess där innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen samordnats för att vara heltäckande för både planprocessen, genomförandet och driftsskedet. Stadsbyggnadskontoret bedömer att innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen är tillfyllest, men att konsekvenserna i planbeskrivningen kan kompletteras och revideras för att bli tydligare. Stadsbyggnadskontoret bedömer vidare att SFA:s utformning och de avvägningar Stockholm vatten AB gjort för att åstadkomma önskat resultat, är rimliga. Konsekvenserna, som de förklaras i miljökonsekvensbeskrivningen, kommer också att vara föremål för juridisk prövning inom ramen för det pågående tillståndsärendet för SFA, hos Mark- och miljödomstolen.

Föreslagna förändringar

Med anledning av de synpunkter som framförts under samrådet föreslår Stadsbyggnadskontoret att planbeskrivningen kompletteras med förtydliganden om behovet av samordning mellan ledningsrättshavare och andra instanser som till exempel Brandmyndigheten samt med behov av avtal för att säkerställa rätten till angöring skorstenen.

Stadsbyggnadskontoret föreslår vidare att planbeskrivningen förtydligas vad gäller avgränsningen mellan detaljplanen och de frågor som hanteras i tillståndsärendet samt detaljplanens avgränsning till byggskedet. Vidare föreslås att beskrivning och konsekvenser förtydligas för: natur- och rekreation, grundvatten, risker, räddningsinsatser och lukt.

I övrigt föreslås planhandlingarnas huvudsakliga utformning få ligga fast.

Inkomna synpunkter

Nedan redovisas en sammanfattning av inkomna synpunkter. För yttrandena i sin helhet hänvisas till planakten för projektet, dnr 2015-19087. Planakten för ärendet finns tillgänglig i Tekniska Nämndhuset på Fleminggatan 4.

Statliga och regionala myndigheter och förbund

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen anser att planen inte strider mot de intressen som Länsstyrelsen har att bevaka enligt 11 kap. 10 § PBL under förutsättning att nedanstående synpunkter beaktas:

- Mälaren-Fiskarfjärden påverkas i begränsad utsträckning. Istället är det vattendrag längre söder ut som påverkas och dessa i huvudsak positivt
- Länsstyrelsen ifrågasätter om strandskyddet behöver upphävas.
- Efterfrågar en redovisning och bedömning av hur naturmiljöer och växt- och djurliv kommer att påverkas samt en beskrivning gällande hur planförslaget eventuellt strider mot strandskyddsbestämmelserna. Anser att området inte kan tas i anspråk genom att hänvisa till redan befintligt ianspråktagande. Istället bör planen hänvisa till att området behöver tas i anspråk för att tillgodose angeläget allmänt intresse.
- Efterfrågar tydligare redogörelse av de konsekvenser som en eventuell grundvattensänkning kan komma att medföra för naturmiljön.
- Ledningssträckningen är i enlighet med pågående tillståndsprovning av överledningen från Bromma till Henriksdals ARV (mål M 3980-15). Länsstyrelsen har den 16 september 2016 lämnat yttrande i målet.
- Fornlämningen (RAÄ Bromma 3:1) saknas och ska markeras ut på plankartan och beskrivas i planbeskrivningen.

Storstockholms Brandförsvär (SSBF)

- SSBF har tidigare i behovsbedömningen påtalat att riskanalys behövs för projektet (Stadsbyggnadskontoret dnr 2014-12772)
- De risker och riskreducerande åtgärder som hanteras i Stockholm Vattens tillståndsansökan bör föras in i vardera planbeskrivningen/plankartan
- SSBF anser att det är positivt att fallskydd har förts in på plankartorna vid tunnelmynningarna.
- Förutsättningar till räddningsinsatser behöver skapas i detaljplan. Bland annat framkomlighet till byggnader och räddningsfordon och uppställningsplatser vid

tunnelmynningarna. Normalt behövs Bk2 väg för brandförsvarets fordon. Anger vägledningsdokument för räddningsvägar

- För undermarksanläggningar bör hänsyn tas till behov av utrymningsvägar/angreppsvägar samt behov av brandgasventilation i markplan.
- För brandvatten bör anslutning till planerade byggnader/anläggningar ses över. 75 meter från brandpost till uppställningsplats för räddningsfordon (dvs. 150 meter mellan två brandposter)
- SSBF önskar tät dialog med Stockholm Vatten under projektets gång

Trafikverket

Inget att erinra

Försvarmakten

Inget att erinra

Naturvårdsverket

Avstår från att lämna synpunkter

Sjöfartsverket

Inget att erinra men lämnar allmänna synpunkter

- Sjöfartsverket informerar att färdig avloppsledning inte får påverka farledsdjup. Vidare bör möjligheten att gräva ner ledningen i närheten av farleder undersökas
- Förutsätter att planområden som omfattar muddring, tippning, vattenförlagd ledning, förändring av kaj-/strandlinje och vattennära anläggningar kommer att samrådas med Sjöfartsverket
- Sjöfartsverket önskar bli informerade i fortsatt planering och efterfrågar att åtgärder vidtas för att minimera negativ påverkan på sjöfartens framkomlighet under anläggningsfasen

Luftfartsverket

Inget att erinra

- LFV har inte analyserat konsekvenser för flygvägar till och från flygplatser, samt om CNS-utrustning ägd av flygplats kan riskera att bli påverkad. Berörda flygplatser skall därför alltid tillfrågas som sakägare om byggnadsverk över 20 meter ingår i planer, eller om flygplatserna av annan anledning misstänks kunna bli påverkade av en etablering. Med berörd flygplats avses att etableringen hamnar inom flygplatsens MSA-yta ca 60 km ut från flygplatsen. MSA är

den hinderyta som är störst och står för "Minimum Sector Altitude".

Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

- Nämnden har tidigare lämnat underlag för bedömning av miljö- och hälsofrågor. Det viktigaste som togs upp var påverkan på naturmark och rekreation. Anser inte att de har redovisats tillfredsställande i planhandlingarna

Bromma Stadsdelsnämnd

- Viktigt att logistik och transport ges hög prioritet för att minimera störningar
- Efterfrågar noggrann kartläggning gällande var transportvägar kommer passera skola/förskola för en säker trafikmiljö
- Viktigt att sprängning sker försiktigt så att sprickbildning/skakning undviks och att fastighetsägare, om så ändå sker, kompenseras
- Viktigt att fastighetsägare informeras kontinuerligt
- Förslår att särskild samordnare tillsätts för projektet

Lantmäterimyndigheten

- Lantmäterimyndigheten påpekar att befintlig detaljplan enligt fastighetsregistret är 0180- 3392.
- Område utlagt som E2 för teknisk anläggning kan avstyckas och bilda en ny fastighet. Kvartersmarken är endast omgiven av allmän plats (park) i markplan, utan tillgång till allmän gata. För att fastighetsbildning ska kunna ske krävs att fastigheten har tillgång till angöring mot allmän gata.
- Officialservitut för in och utfart bildas normalt inte i allmän plats. Rätten till angöring bör säkerställas genom avtal mellan berörda fastighetsägare innan detaljplanen antas.

Trafikförvaltningen och Tillväxt- och Regionplaneförvaltningen, Stockholms läns landsting

- Planen tillgodoser de framtida regionala behoven.
- Intrånget i grönområden är begränsat.
- De vattenrelaterade förbättringarna överväger det negativa intrånget i Ålsstensskogen.
- Ingen negativ påverkan på kollektivtrafiken, men det behöver säkerställas under byggtiden.
- Masshanteringsplan behövs.
- Avloppsledningens potential på biogasproduktionen bör utredas, då det kan bli förluster med så lång ledning.
- Anläggningen av arbets-/servicetunnlar behöver ta hänsyn till angränsande bebyggelse- och naturområden.

Trafikkontoret

- Trafikkontoret önskar redovisning om kommande pålningsarbeten kan medföra några problem där tunneln ska gå
- Trafikkontoret anser att tunnelmynningar bör hägnas in och ha bergsbesiktning och skyddsnät
- Vill kommentera att det är viktigt att minimera grundvattenpåverkan och att tunnelmynningar anpassas väl till omgivningen
- Önskar redovisning hur projektet är tänkt att drivas under byggtiden

Stockholms stadsmuseum

- Stockholms stadsmuseum informerar att det ut med sträckan för planerad avloppsledning finns fornminnen och flera byggnader och bebyggelseområden som bedöms vara av kulturhistoriskt värde.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

Tillstyrker förslaget

AB Fortum Värme

Inga synpunkter

Ellevio

- Åtgärder i Ellevio ABs befintliga anläggning utförs efter beställning och bekostas av byggherren.
- Ellevio etablerar tillfälligt en nätstation vid Alviksvägen som försörjer Stockholm vatten ABs etablering under byggtiden och som därefter görs permanent (vid teknisk anläggning E1). Därav krävs att plankartan kompletteras med E-område (10*10 meter). Vill kontaktas för samråd angående placering.
- En luftledning korsar planområdets sydöstra hörn (nära E2) vid Skogsbo. Ledningen måste beaktas. Förutsätter att den inte påverkas.
- Tillgänglig kapacitet för byggström är begränsadUnderstryker vikten av att intrången i naturmark vid tunnelns byggande minimeras.

TeliaSonera Skanova Access AB

- TeliaSonera Skanova Access AB har teleanläggningar inom planområdet och önskar behålla dessa i sitt läge. Vill att detta noteras i planhandlingarna.
- Ledningar går att få digitalt (länkar och kontaktperson finns). Se bifogad karta till yttrandet.

Idrottsförvaltningen Stockholmsstad

- Gemensamt yttrande för detaljplanerna 2015-19082, 2015-19085, 2015-19087, 2015-19089. Synpunkterna röd dock endast 2015-19085 och 2015-19089 och redogörs för i samrådsredogörelser för dessa planer.

Svenska kraftnät

Inget att erinra.

- Information gällande ledningarnas placering går att hämta som Shape och WMS (geodataportalen).

Sakägare enligt fastighetsförteckning**Environmental Law and Development AB**

- Företräder 216 personer inklusive representanter för bostadsrättsföreningar. Berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen är 4 personer: JH, A-LH, SK, PÅ. Förteckning över de som företräds av jurist finns i akten hos Mark- och miljödomstolen i ansökningsärendet Stockholms Framtida avloppsrening.
- Fastighetsägarnas samlade ståndpunkt är att detaljplanerna inte får antas. Anser att genomförandet innebär så stora störningar så det inte är förenligt med PBL. Tillgodoser inte skyddet för människors skydd och hälsa.
- Anser att planerna inte motsvarar en hållbar samhällsplanering (Hänvisar till 1 kap och 4 kap PBL)
- Anser att projektet inte är samhällsekonomiskt försvarbart, och att det ej är klarlagt att miljömässiga fördelar överväger
- Anser att planerna inte genomgått vederbörlig miljöbedömning och anser att stadsbyggnadskontoret ska göra en självständig miljöbedömning (Hänvisar till 1 kap, 2 kap, 3 kap och 4 kap PBL)
- Hänvisar till kap 6 MB och hävdar att det inte har genomförts ett MKB samråd inom ramen för planen (Hänvisar till 6 kap MB)
- Anser att genomförandet bör beaktas pga av planernas påtagliga miljöeffekter (Hänvisar till 6 kap MB). Den långa byggtiden berörs inte, men stor del av fastighetsägarnas oro ligger här.
- Saknar dokumentation av presentationen vid samrådet
- Menar att det framgick att ingen utvärdering av alternativ har gjorts
- Poängterar att det vid mötet hänvisades till Stockholm Vattens MKB, som tydligen okritiskt hade accepterats
- Vilka delar som ingår i miljöbedömningen av planen framgår inte och inga referenser har angetts

- Ifrågasätter varför inga belopp framgår då beslut sägs vara fattade på ekonomiska grunder
- Ifrågasätter bebyggelse i Sickla som inte funnits med i tidigare redovisningar. Vad kommer ökade kostnader att innebära för VA-taxan?
- Påpekar att 29 meter höga huskroppar inte förskönar landskapsbilden
- Environmental Law and development har följande synpunkter på redovisad MKB: Saknar redovisning för alternativa lokaliseringar av påslag. Menar att MKN inte har vägts in för påslaget Smedslätten. Saknar påverkan på barns hälsa - hur påverkan ska begränsas och undvikas. Anser inte att lukt redovisas tillräckligt och ifrågasätter tunnlarnas robusthet. Menar att aktuell MKB inte möjliggör en samlad helhetsbedömning av projektet direkta och indirekta effekter ur ett hållbarhetsperspektiv, bla pga att påverkan på vattenkvaliteten är bristfälligt redovisad och alternativredovisningen otillräcklig. Alternativa utsläppspunkter saknas.
- Anser att det i förevarande fall saknas angivna kopplingar mellan föreslagna planer och Stockholm Vattens MKB. Det gör att det inte går att utläsa på vilket sätt Stockholm Vattens MKB har kommit att ligga till grund för miljöbedömningen av föreslagna planer. Eftersom Stockholm Vattens MKB heller inte uppfyller de rättsliga kvalitetskraven för en MKB kan den inte användas av stadsbyggnadskontoret inom ramen för planläggningen.
- Anser Fastighetsägarnas samlade ståndpunkt är som redovisats ovan att planerna inte får antas. Den MKB som stadsbyggnadskontoret hänvisar till uppfyller inte kraven i 6 kap MB och kan därför inte ersätta den miljöbedömning och MKB som ska upprättas för detaljplan som antas medföra betydande miljöpåverkan enligt 6 kap 11§ MB. Planerna är inte förenliga med bestämmelserna i PBL. Planerna möter heller inte nationella miljökvalitetsmål och överensstämmer inte med miljöbalkens övergripande mål om en hållbar samhällsutveckling.
- Synpunkter på omgivningspåverkan gällande: Energibrunnar, naturen i Ålstensskogen, störningar under byggtid, trafikfaror och lukt. Förespråkar alt 4b – och skäl för detta.

Övriga, ej sakägare

JB, Brf Mälardrottningen

- Yttrandet inkom till Dnr 2015-19089, men handlar om frågor som berör planerna Dnr 2015-19082 och 2015-19087 har därför förts över till dessa.
- Synpunkter på transport/trafikmiljöfrågor under byggtiden: Efterfrågar redovisning av den riskanalys som gjorts med hänsyn till de barn som dagligen passerar Alviksvägen med hänvisning till transport av schaktningsmaterial från planområdet.
- Påpekar risker med köbildning och skada på fastighet till följd av tunga transporter

HB

- Hur många lastbilar ska trafikera Alviksvägen varje dag? Under vilka dagar och tider? Vad är totalvikten på ett sådant fordon? Klarar Alviksvägen vikten?
- Vad händer med fastigheterna längs Alviksvägen? Klarar dom belastningen?
- Vad gör vi med alla människor som på ett eller annat sätt kommer att bli negativt påverkade av projektet?
- Hur kommer löparspåret påverkas under byggtiden? Vad händer med pulkabacken?
- Hur hanteras den odör som sprider sig från den blivande skorstenen?
- Huspriserna kommer att sjunka, hur blir man kompenserad?

BB

- Respondenten efterlyser en kostnadskalkyl från stadsbyggnadskontoret över de kostnader som förväntas uppkomma av bortforsling av sprängsten.
- Föreslår bortforsling via pråmar från Smedslätten till deponeringsplatsen
- Kräver att stadsbyggnadskontoret gör en konsekvensanalys av Stockholm Vattens förslag och beaktar de risker och störningar som den privata sfären kan komma att utsättas för.

CN

- Ålstensskogen och Ålstensparken besitter högt kulturhistoriskt värde vilket samrådshandlingen inte hävdar. Detta är en missbedömning anser respondenten.
- Respondenten anser att uppförandet av en skorsten inte är att sköta och utveckla Stockholms stads parker och är inte i enlighet med Stockholms parkprogram.

- Respondenten anser att ombilda parkmark till teknisk anläggning är helt fel väg att gå i en tid när alla tillgängliga parker behövs för stockholmarnas rekreation.
- Planhandlingarna saknar bakgrundsfakta och historia om Ålstensparken och Ålstensskogen och refererar till diverse litteratur där Ålstensparken och Ålstensskogen nämns.

Medlemmar i nätverket för trädgårdsantikvarie

- Nätverket för trädgårdsantikvarier protesterar mot de planerade ingreppen i Ålstensparken.
- Stöder till fullo CN:s skrivelse i frågan.

Samfundet S:t Erik

- Samfundet S:t Erik ser mycket allvarligt på en stadsutveckling där värdefulla historiska parker tas i anspråk för stadsutveckling och infrastruktur.
- Påverkan på Ålstensskogen och Ålstensparken försummas i samrådshandlingen.
- Samfundet S:t Erik anser att planförslaget brister i beskrivningen av påverkan på den kulturmiljö som Ålstensskogen och Ålstensparken utgör
- Behovet av ny infrastruktur för avloppsrening måste lösas utan påverkan på kulturhistoriskt värdefull parkmiljö.

Bostadsrättsföreningarna Snurran 3 samt kulspelet 3 och 4

- Anser att byggtiden ska behandlas i planen eftersom kraftig påverkan sker på natur och bebyggelse över så lång tid.
- Anser att planområdet är för snålt tilltaget och att stora kringområden i högsta grad berörs av projektet och borde behandlas och regleras i planen.
- Stadsbyggnadskontoret måste noga granska SFA:s utredningar och gå i god för dessa samt utgöra en garanti för att de boende/medborgarnas rätt tillvaratas.
- Utfarten på Alviksvägen är flyttad i förhållande till tidigare kartmaterial, nu ännu närmare känsliga områden (barnens skidbacke, vegetation). Se bifogad karta till yttrandet.
- Trafikbullerutredningen och vibrationsutredningen är inte justerad med anledning av flytten. Bullerutbredningskarta saknas dessutom för Ålstensängen och Ålstensgatan i Ansökan till Mark- och miljödomstolen.
- Uppfylls lagkraven vad gäller trafikbullers påverkan på bostäder här?
- Respondenterna anser att tung trafik under byggtiden ska förbjudas på Ålstensgatan och Alviksvägen väster om mynningen.

- Under drift ventileras tunnlar genom mynningar och skorstenar. Detta bör behandlas och regleras i detaljplanen. På samrådsmötet nämndes ett referensprojekt som vi vill ha bättre redovisat.
- Dålig överensstämmelse mellan SFA material och planförslaget avseende stor arbetstunnel/servicetunnel under Ålstensängen. Vad är det som gäller?
- Stor vikt bör läggas på tätning av den stora huvudtunneln längs Alviksvägens känsliga bebyggelse.
- Planhandlingarna är omfattande och otydliga. Planhandlingarna överensstämmer dåligt med SFA:s material.
- Mynningen på Alviksvägen föreslås vinklas från bebyggelsen (mot öster) så att störningarna blir mindre.
- Att intrången i den värdefulla naturen begränsas och att ranger-och arbetsytor minimeras. Se även CNs brev till stadsbyggnadskontoret (161112) om Ålstensskogen och Ålstensparken. Se bilaga 3 i yttrandet.
- Respondenterna anser att stadsbyggnadskontoret ska bjuda in till ett nytt samrådsmöte i en mindre krets där vi går igenom dessa synpunkter.
- Sammanfattningsvis anser respondenterna att stadsbyggnadskontoret måste redovisa hur man granskat SFAs olika utredningar och vilka ställningstagande man gjort i varje enskild punkt. Respondenterna har tidigare yttrat sig i projektet SFA under samråd våren 2014 samt till Mark- och miljödomstolen.

Bilägger även yttrande till Mark- och miljödomstolen i tillståndsärendet. Sammanfattning:

- Respondenterna kräver att alla till buds stående medel/åtgärder tillämpas för att förhindra grundvattensänkningar i vårt område.
- Respondenterna kräver att det görs en opartisk specialutredning för vårt område med fokus på de fyra tunnarna som samverkar i många olika sammanhang.
- Det bör upprättas en uttömmande miljökonsekvensbeskrivning för hela området Solvik tom Ålstensängen.
- Trafiken med tunga fordon bör regleras så att bebyggelsen inte skadas, bla genom att tung trafik förbjuds på Ålstensgatan och delar av Alviksvägen.
- Se hela yttrandet som har bilagts huvudyttrandet.

EDG

- Respondenten anser att det tidigare fattade genomförandebeslutet bör hävas.
- Respondenten anser att Stockholms stad bör genomföra fördjupade utredningar kring de andra föreliggande förslagen.
- Respondenten vill att det klargörs att avloppshanteringen är en egen fråga och ska inte ses som ett medel att lösa delar av bostadsbristen.

BZ

- I egenskap av fastighetsägare till Stockholm Valsen 16, motsätter jag mig Stockholm Vatten AB:s projekt att anlägga en avloppsledning i tunnel från Brommaplan till Sickla via och en teknisk anläggning under mark i Ålstensskogen.
- Respondenten saknar upplysningar om vilka skador som kommer att drabba närliggande fastigheter, bergvärmen och borrhål och vem som bär det yttersta ansvaret för skador på fastigheter, mark och övriga anläggningar.
- Motsätter sig en infart till arbetstunnel förläggs mitt i Ålstensbacken med de trafikkonsekvenser detta kommer att innebära.
- Förslaget visar inte hänsyn till närheten till skola och dagis med skolbarn som ska kunna gå till skolan utan rädsla för de tunga fordonen.
- Föreslår att tunnelnedfarten flyttas halvvägs in på Skogsbovägen och med uppställning av tunga fordon på del av ängen med en trafiksäkrare in/utfart med stoppljus. Vidare föreslås att Solviksvägen förlängs tvärs över ängen.

CNH, Ålstensskolans föräldraförening

- Respondenten anser att informationen i planbeskrivningen gällande GC-bana på Alviksvägen är felaktig och att det för vägsträckning efter korsningen Västerled-Alviksvägen saknas cykelbana
- Respondenten kräver att hastigheten sänks till 30 km/h för hela sträckan
- Respondenten kräver att cykelbana anläggs längst med Alviksvägen

UE

- Respondenten ställer sig bakom EdGs yttrande gällande att beslutet är ekonomiskt ogrundat och vill att genomförandebeslutet hävs samt att andra alternativ undersöks

- Respondenten anser att den föreslagna skorstenen är förfulande samt att den kan medföra lukt.
- Respondenten anser att förslaget innebär miljömässiga så väl som estetiska negativa konsekvenser

AA

- Respondenten menar att den i plan beskrivna cykelbanan inte finns och att gångbanan är skyddad på flera ställen
- Respondenten ifrågasätter hur formuleringen i plan gällande att fornlämningar inte kommer påverkas är möjlig och hänvisar till fornlämningar i Ålstensskogen
- Respondenten vill att tidigare beslut om genomförande hävs
- Respondenten önskar översyn och presentation av alternativa dragningar av avloppstunneln
- Respondenten vill att nya utredningar ska genomföras gällande existerande alternativ till tunnelsträckning samt att kostnadsberäkningar för ”uppdatering” av existerande anläggningar ska utföras
- Respondenten efterfrågar ett klargörande gällande att avloppshanteringen är en separat fråga från bostadsproblematiken.

BR och AL

- Respondenten föreslår att tunnelpåslaget och etableringen ska flyttas till dalsänkan vid Skogsbos parkeringsplats med hänvisning till att det där finns gott om berg, möjlighet att arbeta ostört på avstånd från boendemiljöer och att det är möjligt att återställa miljön
- Respondenten betonar att försiktighet måste ske vid sprängning och föreslår att transport av sprängsten ska ske via sjövägen via transporthamn.
- Respondenten menar att skador på fastigheter kommer att ske under en lång tid framöver. Budgetera för dessa och lämna långsiktiga garantier på 10 år.
- Respondenten oroar sig för att dofter från avloppet och radongaser från berget kommer spridas
- Respondenten menar att den trånga tunnelmynningen och placeringen av denna i en brant backe medför att miljön inte kommer klara av trafikbelastningen under varken bygg- eller drifttid
- Respondenten oroar sig för att kulturmiljön kommer skadas permanent av byggplatsetableringen
- Respondenten varnar för att tunneldrivningen liksom schaktningstransporter kommer medföra sättningsskador och störningar

- Respondenten menar att eventuellt avloppsläckage kan komma att förstöra grundvattnet
- Respondenten underkänner samrådet till följd av utebliven kallelse då respondenten anser sig tillhöra samrådskretsen (boende på Skördedansen 7). Respondenten anser även att tidigare samråd varit summariska liksom att det av kallelsen inte framgått vilka som berörts eller på vilket sätt.

Västerleds trädgårdsförening

- Yttrandet inkom till Dnr 2015-19082, men hänvisar till och ställer sig bakom yttrande som lämnats på denna plan och har därför förts över hit.
- Ställer sig bakom EdGs yttrande.

Karin Norlander
planchef

Niklas Zetterberg
stadsplanerare

Emma Engleson
stadsplanerare